

Het destabiliserende effect van schalie-olie

De olieprijs is gestaag gedaald. Het is een uitdrukking van de stagnatie van de wereldconomie. Maar een bijkomend destabiliserend element was de sterke groei van de productie van schalie-olie. Een artikel door PETE MASON.

“Goede morgen vanuit het hondenhok op een koude, natte vrijdag in Texas”, schreef een ervaren olieboorder onder de naam Mike op een oliewebsite. “Ik sta op min 50 dollar deze morgen na betaling van de belastingen, waarschijnlijk is dit ook met de meeste anderen het geval. De sfeer is somber en velen zeggen dat er in februari heel wat installaties in februari zullen platliggen. Als het boren stopt, houden ook alle andere diensten op de olievelden op en dat is niet goed. De mensen zijn erg bezorgd.” (Peakoilbarrel.com, 18 december 2014)

De twee grootste schalie-olievelden in de VS zijn Eagle Ford in Texas en Bakken in North Dakota. De afgelopen drie jaar is de productie daar de hoogte ingeschoten, terwijl de olieproductie in de rest van het land lichtjes afnam. Toen de olieprijsen hoog waren, beweerde de Amerikaanse olie-industrie dat schalie-olie, waarbij de vuile en dure methode van fracking wordt gebruikt, van de VS een nieuw Saoedi-Arabië zou maken waarbij de afname van de olievoorraad op wereldvlak zou gestopt worden.

Tegen oktober was de groei van de olieproductie in Bakken gestopt. Vanaf november is er volledige stagnatie. Het aantal putten waarin aan fracking wordt gedaan, nam in november met ongeveer drie kwart af in vergelijking met september. Er werden recordstijgingen verwacht. De Amerikaanse olierevolutie komt tot stilstand. De cijfers van december zullen pas midden februari beschikbaar zijn, maar de totale netto olie-import in de VS (met inbegrip van petroleumproducten) die vorige winter was

afgenomen tot 4,6 miljoen vaten per dag is opnieuw gestegen tot 7 miljoen vaten per dag in november-december 2014. Als dit aanhoudt, kan het de olieprijsen opnieuw de hoogte injagen voor zover alle andere factoren gelijk blijven.

Er wordt ingezet op sterke belastingverlagingen voor oliebedrijven in Bakken. Deze kwamen er toen de olieprijs gedurende vijf maanden onder de grens van 52 dollar per vat bleef. De goedkope olie uit North Dakota had in december een waarde van 29,25 dollar per vat. Volgens Reuters (22 december) zouden de belastingverlagingen de oliebedrijven op twee jaar tijd 5,3 miljard dollar opleveren, het bedrag van de geïnde oliebelastingen zou afnemen tot 2,9 miljard dollar.

North Dakota doet er alles aan om het de oliebedrijven gemakkelijk te maken. De staat heeft de uitgaven aan wegenbouw verdrievoudigd. De wegen gaan gebukt onder het transport met supertrucks met 28 wielen die olie uit de 8.400 schalieputten vervoeren. Bij de fracking zijn er voor elke put 1.000 vrachtwagens met water en zand nodig. Verder is er ook nog 150.000 liter chemicaliën nodig, waaronder ook kankerverwekkende. Er zijn dagelijks 2.000 tot 4.000 trucks op de weg in Bakken om de fracking mogelijk te maken. En dan zijn er nog de transporten van de olie zelf. In Texas zorgt het schalieveld van Eagle Ford voor ongeveer een miljoen vaten olie per dag uit 11.000 putten. Een van de regio's in Texas heeft op zich 2 miljard dollar nodig om te investeren in wegen. (Crumbing Roads in Oil Fields Slow

US Energy Boom, Bloomberg, 11 July)

Lopen om stil te staan

De toevoer van water en zand is een probleem. Wisconsin is goed voor het aanvoeren van 9.000 grote trucks met 18 wielen vol zand voor de frackingsector. De energiestations hebben een gebrek aan kool omdat de goedkope schalie-olie zorgt voor files bij het goedertransport per spoor (Bloomberg, 18 december). Het zorgde er al voor dat de elektriciteitsprijs naar het hoogste niveau sinds 15 jaar steeg. De oliebedrijven, die bastions van het kapitalisme, krijgen de vrije hand waarbij ze gebruik maken van subsidies en voordelen. Er is een toename van het aantal incidenten met illegale storting van radioactief afval door oliebedrijven.

Het leidde ertoe dat het overheidsdepartement inzake gezondheid voorstelde om de toegelaten limieten van radioactiviteit op stortplaatsen te vertienvoudigen. De oliebedrijven zouden hierdoor met de stortingen kunnen doorgaan, maar nu op legale wijze. In North Dakota wordt er per dag tot 75 ton radioactief afval geproduceerd, vooral radium dat natuurlijk tot stand komt bij de fracking. (Williston Herald, 13 december).

Al deze waanzin is het resultaat van de beperkte productiviteit en de snelle afname ervan in de putten. In het eerste jaar van productie is er al een afname van 60 tot 70% van de geproduceerde olie, aldus The Economist (6 december). De Noorse olie-arbeider Rune Likvern had het over het 'Effect van de rode koningin', een verwijzing naar 'Alice in Wonderland' van Lewis Carroll. Hij schreef: "Je moet zo hard lopen als je kan om op dezelfde plaats te kunnen blijven." Om de productie op te drijven, moeten er steeds meer putten bijkomen. Dat is duur en aan de huidige prijzen weinig rendabel. Bovendien zijn de bijkomende putten niet zo productief als de eerste die in gebruik werden genomen. De nieuwe putten zijn doorgaans tot een derde minder productief.

Toplui van Exxon zien het anders. De website Bloomberg schreef: "De ruwe olieproductie in de VS zal volgend jaar het 42-jaar oude record breken aangezien de producenten de recente prijsdalingen negeren. De weddenschap van de OPEC dat de Amerikaanse olieproducenten kapot zouden gaan door de dalende prijzen, was slechts bluf." (Exxon Mobil Shows Why US Oil Output Rises as Prices Plunge, 8 December). De logica lijkt eenvoudig: "Bedrijven die al olie produceren zullen dit blijven doen. Bij de putten die al aangeboord zijn, is de kost ervan al gedaan." De olieputten hebben 25 dollar of minder per vat aan productiekosten, de lage prijzen zouden de productie dan ook niet ondermijnen.

Maar waarom is de groei van de olieproductie in Bakken dan zo snel gestopt? Er is natuurlijk de snelle dalende productiviteit in de bestaande putten waardoor de totale productie eveneens afneemt. Het wetenschapsmagazine Nature publiceerde een artikel 'Natural Gas: The Fracking Fallacy' waarin het stelt dat de VS "rekenen op decennia van overvloed aan natuurlijk gas om de economische heropleving mogelijk te maken", waarbij dit weleens wishful thinking kan zijn. (3 december). Hetzelfde geldt voor schalie-olie aangezien dezelfde dynamiek zich daarbij voordoet.

Olieboorder Mike "zit aan de pompen met lege emmers" te wachten op orders. Hij schrijft: "Mijn sector heeft de afgelo-

pen zeven jaar een nieuwe ploeg van gekwalificeerd personeel opgeleid om deze schalievelden te ontwikkelen. Ik ben bang dat we veel van deze mannen en vrouwen het volgende jaar zullen verliezen. Hopelijk niet voor altijd. Er zijn een miljoen jobs gecreëerd in de sector van de schalie-olie. Je moet zo dom als een achterdeur zijn om het belang daarvan niet te begrijpen. En je moet zo onverschillig als een cactus zijn om er niet bezorgd om te zijn."

Productiedaling

ExxonMobile heft nog een laatste kaart die kan gespeeld worden. "Topman Rex Tillerson beloofde in maart om de productie met een jaarlijks gemiddeld van 2% tot 3% te verhogen in 2015-2017." Dat zou een einde maken aan een periode van twee jaar van dalende productie. (Bloomberg 18 december). Nog voor de daling van de olieprijs kondigde Exxon aan dat het 6,4% zou besparen op de uitgaven van 2014 (Wall Street Journal, 5 maart 2014). Grote oliebedrijven kenden de afgelopen vijf jaar een afname van de olieproductie. Momenteel gaat het om een daling van 5% per jaar en dit ondanks een vervijfvoudiging van investeringen. De bedrijven beginnen de uitgaven aan banden te leggen en keren de aandacht naar projecten zoals gasproductie, waar er groei is. Het zijn vooral de kleine spelers die op de markt van de schalie-olie actief werden.

De BBC berichtte op 21 december over een olietop in het Schotse Aberdeen waar een topman in paniek verklaarde dat de productie van olie op de Noordzee "op het punt van ineenstorting" stond. De olie uit de Noordzee wordt ontgonnen door gas te gebruiken om aan de resterende olie te kunnen. Het aantal olievelden neemt af, de gastoevoer uit de buurt is stilaan uitgeput waardoor de productie bedreigd is. De ontwikkeling van dure diepzeepductie in Brazilië en elders is eveneens bedreigd. De Russische olieproductie kende in 2013 een nieuwe piek, maar de regering verklaarde op 7 juli dat er vanaf 2015 een afname wordt verwacht omdat de nieuwe projecten onvoldoende zijn om het verlies aan productie uit de uitgeputte velden op te vangen.

De Saoedische heersende elite beweert dat het gewoon de markt laat beslissen over de olieprijs. Het regime weigert om de productie te beperken. Het zijn ironisch genoeg vooral de Amerikaanse kapitalisten die wanhopig inzetten op een marktmanipulatie door de OPEC, tenminste voor zover de VS daarbij geen marktaandeel moet inleveren. Met de gedeeltelijke uitzondering van Saoedi-Arabië pompen de andere OPEC-landen zoveel olie op als ze kunnen en dit los van doelstellingen. Saoedi-Arabië weigert nu om de pineut te zijn. De Amerikaanse regering lijkt aan invloed verloren te hebben, deels ook als gevolg van het 'post-Irak syndroom' waarbij sinds de oorlog van 2003 de regio in puin werd gelegd.

Geen winsten, veel schulden

Olieboorder Mike schrijft nog: "De sector van schalie-olie heeft nog geen rotte cent winst gemaakt. Geen cent. Als we evenveel schulden zouden hebben als die mannen, waarbij de inkomsten de afgelopen drie maanden halveerden, dan zouden we gaan voor een lange wandeling op een korte pier rond een zee vol haaien..." De schalieproductie kan instorten omdat een kwart van de bedrijven in de sector tot over hun oren in de schulden zitten, erkent The Economist. Velen hebben hun plannen verkeerd ingeschat en

zagen de dalende prijzen niet aankomen. Ze zijn erg kwetsbaar voor grote verliezen aan de huidige prijzen. Het bloedbad in deze grote sector dreigt bovendien besmettelijk te zijn voor heel de economie, tenzij de overheid tussenkomt.

“Schalie-olie was goed voor 20% van de wereldwijde olie-investeringen vorig jaar”, schreef The Economist (6 december 2014). “De totale schuld voor Amerikaanse onderzoeks- en productiebedrijven is sinds 2009 bijna verdubbeld tot 260 miljard dollar. Het is nu goed voor 17% van alle Amerikaanse slechte schulden. Als de schuldenmarkten opdrogen en de winsten afnemen door de goedkopere olie, dan kan er een jaarlijks gat van tot 70 miljard dollar zijn.”

Zal het gebrek aan toevoer later dit jaar zorgen voor nieuwe prijsstijgingen, zeker indien de Amerikaanse schalieproductie scherp blijft afnemen en de rest van de wereldwijde olieproductie eveneens afneemt? De Saoedische regering denkt alvast van wel. Het heeft de begroting vastgelegd op basis van een gemiddelde prijs van 80 dollar per vat in 2015. Dit betekent volgens sommige commentatoren een prijsstijging tot gemiddeld 100 dollar per vat in de tweede helft van 2015 als compensatie voor het gemiddelde van 60 dollar per vat in de eerste jaarhelft.

De Amerikaanse economie heeft voordeel gehaald uit de dalende

olieprijzen. Europa, Japan, China en andere olie-importeurs zagen hun economie verzwakken of zelfs in recessie wegglijden. Mogelijk zouden zij voordeel halen uit een nieuwe stijging. Maar andere landen zullen hard geraakt worden. Indien de Amerikaanse zeepbel van slechte leningen barst, met mogelijk wereldwijde besmetting, dan kan dit de vraag naar olie doen afnemen. Een afname van de vraag in de ontwikkelde kapitalistische landen, een toename van goedkoper steenkool en gas en uiteindelijk ook van milieuvriendelijke energie zijn dan mogelijk.

Als de prijzen terug toenemen, zal er dan een verleiding zijn om de productie van schalie-olie terug te versterken? The Economist denkt dat de financiële markten bereid zouden zijn om nieuwe leningen toe te kennen. Maar op korte termijn zullen ze er wellicht van uitgaan dat succesvolle ontginning van schalie-olie de prijzen ondermijnt terwijl er hoge prijzen nodig zijn om tot een succesvolle ontginning over te gaan. De conventionele olieproductie neemt ondertussen geleidelijk af, ondanks pogingen om dit tegen te gaan. Ondanks fracking zal de productie van ruwe olie, los van de prijs en ondanks de propaganda van oliebonzen, nooit opnieuw hetzelfde niveau bereiken. De beperkingen inzake olieproductie en de enorm risicovolle ‘oplossing’ van fracking zijn een destabiliserende factor in een reeds erg instabiele wereld.

